СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Петър Георгиев Бончовски,

доцент по граждански процес в ИДП-БАН, член на Научното жури, назначено със Заповед № РД 09-120/23.12.2025 г. *на Директора на Института за държавата и правото към Българска академия на науките*

Във връзка с открита процедура за защита на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор" на Емил Костадинов Лукаев, докторант в редовна форма на обучение към ИДП-БАН, Секция „Гражданскоправни науки", по докторска програма „Търговско/Стопанско право", в професионално направление ш. 3.6. Право, 3. Социални, стопански и правни науки.

на тема:

„Защита на залогодателя при незаконосъобразно пристъпване към изпълнение по реда на Закона за особените залози"

Научен ръководител: доц.д-р Николай Колев

1. Процедурата

1.1. Не се установяват нарушения на изискванията на законодателството: съответните разпоредби на ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на БАН и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на ИДП.

1.2. На научното жури следва да се представят съгласно изискванията минимум три публикации по темата на дисертацията, направени в научни или академични издания с редакционна колегия. Представени са съответно три отпечатани публикации, които отговарят на изискванията. В творческата автобиография са посочени още три, които не отговарят. Изискването е изпълнено.

1.3. Не са ми известни и не намирам данни за плагиатство. Докторантът е приложил декларация за оригиналност и достоверност.

1.4. Представена е справка за събраните кредити по време на обучението на докторанта. Докладът на научния ръководител е с подчертано положителна оценка.

2. Относно докторантът

2.1. Познавам докторанта в качеството ми на ръководител на Секцията по гражданскоправни науки към ИДП-БАН, както и от участие в конференции и др. научни събития и имам благоприятни лични впечатления от знанията и възможностите.

2.2. Професионалното развитите на докторанта е тясно свързано с работа като адвокат. Практическата професионална реализация е винаги плюс при изследвания за придобиване на научната и образователна степен доктор.

2.3. Съгласно информацията от неговата професионална интернет страница, докторантът вече се представя като носител на ОНС „доктор“ по търговско право. Това показва известна увереност в способностите.

2.4. От представения текст няма съмнения, че борави сравнително свободно с детайлите на законодателството в изследваната правна област и разполага с възможността за представяне на различни практически хипотези, вкл. чрез анализ на съдебни решения.

3. Понятиен апарат. Цитати

3.1. В дисертацията се използва адекватен юридически езиков апарат. Използва се като цяло терминология, съобразена с общоприетите изисквания.

3.2. Цитатите са уместни и правени в контекста (233 бележки под линия).

3.3. Използван е сравнително богат научен апарат от национални и чуждестранни автори. Има и несъобразени трудове. Тежестта пада върху национални източници, което е разбираемо предвид избора на тема и подхода към изследването на проблемите, който се самоограничава предимно до коментар и анализ на уредбата по националните закони, без анализ на алтернативни разрешения в други държави.

3.4. Съдебната практика е уместно използвана.

4. Изпълнение на задачите на дисертацията.

4.1. Дисертантът си е поставил за цел анализ и намиране на разрешения на някои от най-сериозните проблеми, свързани с особените залози. Задачата е много трудна, защото законът е фрагментарен, неясен и противоречив, в значителна степен несъобразен с националните обществени условия и незаконосъобразните уклони в практиките на съдебните изпълнители.

4.2. Също така, в процеса на изпълнението по ЗОЗ се преплитат правила от различни клонове на материалното и процесуалното право, които си влияят взаимно, често с неочакван резултат.

4.3. Съответно, и крайно противоречивата практика също е налице, независимо, че уредбата се прилага от три десетилетия и вече не е нова. Затова дори точното очертаване на тематиката сред набора от въпроси не е лесна задача. Това личи и от изложението, което често се отклонява. Донякъде, предполагам и поради естествения уклон на всеки докторант да покаже всичко, което знае.

4.4. Може все пак да се установи, че задачата е като цяло изпълнена в контекста на едно цялостно научно-приложно изложение. Не се прави цялостен критичен анализ на законовите разрешения, който би бил в основата на едно пълно научно изследване, но може да се приеме, че се дефинират актуалните практически проблеми (главно от процесуално естество).

4.5. Обемът е повече от достатъчен (202 страници, които се доближават до стандартни машинописни страници). Текстът има нужда от дообработка: заглавие на глави, преценка на материята, която има пряка връзка с целта и задачите на изследването.

4.6. Сама по себе си темата на изследването има ясно изявен център и смислова нишка, която се проявя в анализа

на разпоредби от различни правни отрасли. Това предпоставя и интердисциплинарния подход, който приветствам.

4.7. Трудът има също така предимството и недостатъкът да е първото цялостно изследване по проблеми, които при това се прилагат всекидневно от съдилищата. Това е само по себе си стойност.

4.8. В този ред на мисли, на първо място въз основа на труда може да се получи една сравнително пълна представа за проблемите, пред които е изправен залогодателят при изпълнението по ЗОЗ в Република България. Без тези аспекти не може да се предложи и качествена правна уредба.

4.9. Информативен и точен е анализът на актуалното състояние на законодателството. Този анализ е задължителна отправна точка на бъдещото развитие на уредбата. Най-малко правната сфера е силно консервативна и традициите и настройките трябва да се отчитат. Обратният подход е в състояние да доведе до обезсмисляне на всяка прекалено кардинална правна промяна на национално ниво.

4.10. Считам, че изследването е проведено адекватно, доколкото, както се посочи, не си поставя за цел анализ на концептуални въпроси. Разгърнати са множество напълно релевантни хипотези и са анализирани в детайли различните техни специфики от теоретична и практическа гледна точка. Приветствам, че при спорни въпроси дисертантът не се колебае да изрази своята позиция.

4.11. Предложенията de lege ferenda приемливи на идейно ниво, като е направен опит да се балансират рационално интересите на частноправните субекти и обществото. Имам обаче много резерви към предложените правно-технически разрешения.

4.12. Не бих препоръчал трудът да се публикува на този етап. При една качествена научна редакция би се достигнало обаче до различен резултат, естествено, ако и докторантът има енергия и желание за още работа.

Бележки

5. Както докторантът правилно посочва, при особените залози се използва основно сравнително лесната и бърза възможност за изпълнение. Т.е. те започват да имат гаранционна функция, много подобна на записите на заповед при изпълнението въз основа на несъдебни изпълнителни основания. Възможността за изпълнение следва без съмнение да е от този порядък и това да е общ ред, иначе изпълнението на практика се блокира. Именно затова обаче предпоставките за приложението на държавната машина следва да са много внимателно обмислени.

6. Заключение

При отчитане на гореизложеното считам, че дисертационният труд, съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, свидетелства за теоретични знания на кандидата по съответната научна специалност, достатъчна способност за самостоятелни научни изследвания и тяхното претворяване в текст, който отговаря на изискванията на научен труд съгласно съвременните стандарти. Поради това проектът за дисертация притежава необходимите качества и научни достойнства на докторска дисертация за придобиване на образователната и научна степен „доктор".

Направените констатации са основание да направя положителна оценка на представения проект и да гласувам „за" придобиването от Емил Костадинов Лукаев на образователната и научна степен „доктор" по докторска програма „Търговско/Стопанско право", в професионално направление ш.3.6. Право.

.....

/доц. д-р П. Бончовски/

OPINION

by Assoc. Prof. Dr. Petar Georgiev Bonchovski,

Associate Professor of Civil Procedure at the Institute for the State and the Law – Bulgarian Academy of Sciences,

Member of the Scientific Jury appointed by Order No. RD 09-120/23.12.2025 of the Director of the Institute for the State and the Law at the Bulgarian Academy of Sciences

Regarding the open procedure for the defense of a dissertation for the acquisition of the educational and scientific degree "Doctor" by Emil Kostadinov Lukaev, full-time PhD candidate at the Institute for the State and the Law – BAS, Section "Civil Law Sciences", in the doctoral program "Commercial / Business Law", professional field 3.6. Law, field 3. Social, Economic and Legal Sciences.

Dissertation topic:

"**Protection of the Pledgor in Case of Unlawful Commencement of Enforcement under the Special Pledges Act**"

Academic supervisor: Assoc. Prof. Dr. Nikolay Kolev

1. The Procedure

1.1. No violations of the legislative requirements have been identified: the relevant provisions of the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for its implementation, the Regulations for the acquisition of scientific degrees and holding academic positions at BAS, and the Regulations for the acquisition of scientific degrees and holding academic positions at the Institute for the State and the Law.

1.2. According to the requirements, the scientific jury must be provided with at least three publications on the dissertation topic

published in scientific or academic editions with an editorial board. Three printed publications have been submitted which meet the requirements. The creative autobiography also lists three additional publications which do not meet the criteria. The requirement has therefore been fulfilled.

1.3. I am not aware of, nor do I find any evidence of plagiarism. The PhD candidate has submitted a declaration of originality and authenticity.

1.4. A report on the credits accumulated during the doctoral training has been presented. The report of the academic supervisor contains a distinctly positive evaluation.

2. Concerning the PhD Candidate

2.1. I know the PhD candidate in my capacity as Head of the Civil Law Sciences Section at the Institute for the State and the Law – BAS, as well as from participation in conferences and other scientific events, and I have favorable personal impressions of his knowledge and abilities.

2.2. The professional development of the PhD candidate is closely related to his work as an attorney. Practical professional realization is always an advantage in research conducted for obtaining the educational and scientific degree of Doctor.

2.3. According to the information on his professional website, the PhD candidate already presents himself as a holder of the educational and scientific degree “Doctor” in Commercial Law. This demonstrates a certain confidence in his abilities.

2.4. From the presented text there is no doubt that he handles the details of the legislation in the researched legal field relatively freely and possesses the ability to present various practical hypotheses, including through the analysis of court decisions.

3. Terminology. Citations

3.1. The dissertation uses an appropriate legal language apparatus. The terminology is generally consistent with commonly accepted standards.

3.2. The citations are relevant and made in context (233 footnotes).

3.3. A relatively rich scholarly apparatus from national and foreign authors has been used. Some works are less relevant. The emphasis falls mainly on national sources, which is understandable given the chosen topic and the approach to the research, which is largely limited to commentary and analysis of national legislation without analysis of alternative solutions in other countries.

3.4. Case law is used appropriately.

4. Fulfillment of the Dissertation Objectives

4.1. The doctoral candidate has set as his goal the analysis and identification of solutions to some of the most serious problems related to special pledges. The task is very difficult because the law is fragmented, unclear, and contradictory, to a significant extent not adapted to the national social conditions and the unlawful tendencies in the practices of bailiffs.

4.2. In addition, the enforcement process under the Special Pledges Act intertwines rules from different branches of substantive and procedural law which influence each other, often with unexpected results.

4.3. Accordingly, highly contradictory practice also exists, despite the fact that the regulation has been applied for three decades and is no longer new. Therefore, even the precise delineation of the topic among the set of issues is not an easy task. This is also evident from the exposition, which often deviates from the central subject. To some extent this is probably due to the natural tendency of every PhD candidate to demonstrate everything they know.

4.4. Nevertheless, it can be established that the task has generally been fulfilled within the framework of a comprehensive scientific and applied exposition. A complete critical analysis of the legislative solutions is not carried out, which would normally form the basis of a full scientific study, but it may be accepted that the current practical problems are defined (mainly of a procedural nature).

4.5. The volume is more than sufficient (202 pages, approaching standard manuscript pages). The text requires further editing: chapter titles and assessment of the material that is directly related to the objectives and tasks of the research.

4.6. The research topic itself has a clearly defined center and conceptual thread, manifested in the analysis of provisions from different branches of law. This presupposes an interdisciplinary approach, which I welcome.

4.7. The work also has both the advantage and disadvantage of being the first comprehensive study of issues that are applied daily by courts. This in itself is of value.

4.8. On this basis, the work provides a relatively comprehensive picture of the problems faced by the pledgor in enforcement proceedings under the Special Pledges Act in the Republic of Bulgaria. Without these aspects it would be impossible to propose a high-quality legal regulation.

4.9. The analysis of the current state of legislation is informative and accurate. This analysis is a necessary starting point for the future development of the regulation. The legal sphere is strongly conservative and traditions and established attitudes must be taken into account. The opposite approach may lead to rendering any overly radical legal reform at the national level ineffective.

4.10. I consider that the research has been conducted adequately insofar as, as noted above, it does not aim to analyze conceptual questions. Numerous fully relevant hypotheses are developed and analyzed in detail from both theoretical and practical

perspectives. I welcome the fact that the doctoral candidate does not hesitate to express his own position on disputed issues.

4.11. The de lege ferenda proposals are acceptable at the conceptual level, as an attempt has been made to balance rationally the interests of private law subjects and society. However, I have serious reservations regarding the proposed legal-technical solutions.

4.12. I would not recommend publishing the work at this stage. However, with high-quality scientific editing a different result could be achieved, naturally if the doctoral candidate has the energy and willingness for further work.

5. Notes

As the doctoral candidate correctly points out, special pledges are mainly used because of the relatively easy and fast enforcement possibility. Thus they begin to perform a guarantee function very similar to promissory notes in enforcement based on non-judicial enforcement grounds. The possibility of enforcement must undoubtedly remain of this nature and constitute a general rule, otherwise enforcement would practically be blocked. Precisely for this reason, however, the prerequisites for the application of the state enforcement machinery must be very carefully considered.

6. Conclusion

Taking into account the above, I believe that the dissertation, in accordance with the requirements of the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, demonstrates the candidate's theoretical knowledge in the relevant scientific specialty, sufficient ability for independent scientific research and its transformation into a text meeting the requirements of scholarly work according to modern standards. Therefore, the dissertation project possesses the necessary qualities and

scientific merits of a doctoral dissertation for the acquisition of the educational and scientific degree “Doctor”.

The above findings constitute grounds for me to give a positive evaluation of the presented project and to vote “in favor” of Emil Kostadinov Lukaev acquiring the educational and scientific degree “Doctor” in the doctoral program “Commercial / Business Law”, professional field 3.6. Law.

/Assoc. Prof. Dr. P. Bonchovski/